

Lausunto

12.01.2024

VN/35773/2023

Asia: VN/35773/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi yrityksille myönnettävästä kansainvälistymisavustuksesta vuosina 2024-2030

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Diaarinumero VN/35773/2023

EK:n lausunto koskien luonnosta asetukseksi yrityksille myönnettävistä kansainvälistymisavustuksista vuosina 2024–2030

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi yrityksille myönnettävistä kansainvälistymisavustuksista vuosina 2024–2030.

EK ei tue monilta osin asetuksessa esitettyjä rajoituksia avustuksen ehtoihin. Asetuksen valmistelun myöhästyminen kärjittää myös yrityksille niistä aiheutuvia ongelmia. Muutoksia ei ole kyetty näin ollen ennakoimaan samalla, kun kuluvan vuoden messuosallistumiset on jo pitkälti suunniteltu ja osin toteutuksessa. Jotta avustuksia on mahdollista ylipäätään myöntää, on asetuksen oltava kuitenkin mahdollisimman pian voimassa.

Edellä kuvatun tilanteen vuoksi toivottavinta on asetuksen antaminen pikaisesti pääosin vanhassa muodossaan. Tarkennetun pidemmälle aikavälille tehtävän asetuksen valmistelua jatkettaisiin keväällä 2024 käsillä olevasta luonnoksesta saatu palaute huomioiden ja siitä tehtäisiin päätöksiä kesään mennessä niin, että uudet ehdot astuisivat voimaan vuoden 2025 alusta. Näin asetuksen lopullinen muoto varmistuisi avustuksia käyttäville yrityksille hyvissä ajoin ennen seuraavaa toimintavuotta.

Yleistä: Kasvutavoitteiden saavuttaminen edellyttää panostuksia

Suomen viennin ja kansainvälisesti toimivien yritysten määrän kasvu ei ole ollut riittävän ripeää. Viennin BKT-osuus on kaukana OECD-keskiarvosta ja sen pk-intensiteetti vertailumaita reippaasti jäljessä. Yritysten kansainvälisen toimintaympäristön yllättävätkin muutokset, uhkaava markkinoiden polarisaatio ja kiristynyt suurvaltakilpailu hankaloittavat tilannetta edelleen. Toisaalta mm. markkinoiden ja teknologinen murros sekä tarve toimitusketjujen hajauttamiseen ja taloudellisten yhteistyösuhteiden monipuolistamiseen mahdollistaa suomalaisyrityksille myös monia uusia mahdollisuuksia.

Asetusluonnoksen perustelumuistiossa todetaan, että vuonna 2024 valtuutta ja määrärahaa olisi jaossa selvästi vähemmän kuin edellisvuonna 2023. Vähennys on merkittävä, eikä vastaa edellä kuvatun toimintaympäristön muutoksen suomalaisyrityksille asettamaan haasteeseen sekä Suomen viennin ja kansainvälistymisen tarpeisiin. Kyse on valtiontalouden kokonaisuuden kannalta pienistä resursseista, mutta kansainvälistymiseen panostavien yritysten näkökulmasta tärkeistä instrumenteista. Tarvitsemme lisää toimia, jotka vauhdittavat yritysten vientiä ja kansainvälistymistä, emme vähemmän. EK:n tilannekuva on, että panostukset vastaaviin toimintoihin ja avustuksiin on monissa verrokkimaissa merkittävästi Suomea suuremmat.

Resurssien väheneminen ei istu myöskään hallituksen kasvua ja uudistumista koskevan politiikan muuhun yleiskuvaan. Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi esimerkiksi Mittelstand-yritysten määrän kaksinkertaistaminen vuoteen 2030 mennessä ja tavoite elintarvikeviennin kaksinkertaistamisesta. Lisäksi Suomi on tehnyt päätöksen määrätietoisesti nostaa t&k-rahoitusta. Tästä saatavien hyötyjen potenti-aali jää täysimääräisesti hyödyntämättä, mikäli samalla innovaatioiden kaupallistamiseen ja vienninedistämiseen käytetyt resurssit heikkenevät. On välttämätöntä, että uusia ratkaisuja/tuotteita päästään myös esittelemään asiakkaille.

Messuosallistuminen edesauttaa usein myös yritysten TKI-toimintaa. Kansainvälisiltä messuilta haetaan myös yrityskumppaneita yhteisiin TKI-hankkeisiin niiden toimiessa alustoina yhteistyökumppaneiden löytämiseksi. Messut on nähtävä luontevana jatkumona sekä mahdollistajana TKI-toiminnalle.

Asetusluonnoksen rajauksia korjattava

Asetusluonnoksessa esitetään monia kiristäviä rajauksia avustuksien käyttöön.

Avustuksen käyttötarkoituksen ja avustuksen saajan (4 §) rajaaminen vähintään kaksi henkilötyövuotta työllistäviin yrityksiin voi pitää perusteltuna. Pienien suuryritysten osalta ei tule kuitenkaan asettaa toimialarajoja. Luonnosesityksen muotoilu antaa ymmärtää, että esimerkiksi Ukrainan jälleenrakennukseen potentiaalisesti osallistuvat rakennusliikkeet eivät olisi avustuskelpoisia.

Hyväksyttäväksi kustannuksiksi (5 §) ei jatkossa laskettaisi rahtikustannuksia, koska niitä ei katsottaisi enää välttämättömiksi hankkeiden kannalta. Rahtikustannukset ovat usein messuosallistumisen kannalta välttämättömiä ja tuki tulisi ulottaa koskemaan myös niitä. Tuotteiden valmistajan tulee esitellä tuotteitaan messuilla ja niihin liittyvät kulut voivat olla esimerkiksi valmistavassa teollisuudessa merkittäviä.

Tuen määrän (6 §) osalta enimmäismäärän asettaminen kaikkien kohdeyritysten osalta 50 %:iin, ja korottaminen näin midcap-yritysten osalta aiemmasta, on kannatettavaa. Sen sijaan rajaaminen yrityksen osalta yhteen messutapahtumaan kalenterivuoden aikana on erittäin vahingollinen.

Usein yritykset panostavat ensin tuotekehitykseen jne., ja kun yrityksillä on tarjolla erityisesti uutta, kilpailukykyistä tarjottavaa markkinoille, on aika panostaa myyntiin ja markkinointiin, kuten esimerkiksi messuihin. Tarve osallistua messuille voi vaihdella tällöin merkittävästi eri vuosien välillä. Usein yritykset pystyvät tunnistamaan keskeisimmän messutapahtuman, mutta harvat messut ovat niin globaaleja, että yhdellä messuilla kattaa koko potentiaalisen asiakasalueen.

Rajaus vaikuttaa luonnollisesti yritysten osallistumiseen eri messuille. Joillakin toimialoilla yrityksen osallistuminen säännönmukaisesti alan messutapahtumiin on myös keskeinen tekijä yrityksen luotettavuuden rakentumiseen markkinoilla. Muun muassa puolustusteollisuudessa valtiot tukevat messuosallistumista merkittävästi tai järjestävät messupaviljongit teollisuudelle itse. Rajaus yhteen vuosittaiseen messutapahtumaan lisäisi todennäköisesti suomalaisten yritysten esiintymistä ulkomaisilla maapaviljongeilla entisestään mm. niissä tapauksissa, joissa niillä on muihin maihin sijoittuvia tytäryhtiöitä. Tämä ei ole maakuvan rakentumisen näkökulmasta Suomen edun mukaista.

Asetuksen perusteluissa todetaan, että useissa maissa olisi käytössä esitetyn kaltainen rajaus. Perusteluissa olisi tarpeen tuoda näiltä osin esiin vertailuaineistoa keskeisten verrokkimaiden panostuksista ja käytännöistä.

Yritystukia koskeva De minimis -raja tasoittaa yhdelle yritykselle kohdentuvien avustusten enimmäismäärän järkevällä aikajaksolla, eikä rajaaminen yhteen messuun ole luonnoksessa esitetyllä tavalla tarpeen.

Asetuksen valmistelusta, voimaantulosta ja tarkkuustasosta

Asetusta ei ole valmisteltu ajoissa, mikä on johtanut siihen, ettei alkuvuonna 2024 ole voimassa olevaa asetusta, jonka nojalla avustuspäätöksiä voidaan tehdä. Tilanne on yritysten näkökulmasta hämmentävä. Tästä syystä asetusta on saatava voimaan mahdollisimman pikaisesti.

Esitetyistä korjaustarpeista johtuen EK esittää kuitenkin, että asetusta pyritään antamaan nyt pääosin vanhassa muodossaan jatkaen näin käytännössä vanhaa asetusta esimerkiksi vuoden 2024 loppuun. Pidemmälle aikavälille tehtävän asetuksen valmistelua jatketaan keväällä 2024 ja siitä tehdään päätöksiä vuoden puolivälissä niin, että uudet ehdot astuisivat voimaan vuoden 2025 alusta. Tässä yhteydessä yritysten näkökulmasta haitallisia muutoksia tulee uudelleen arvioida.

Ennen kaikkea on tärkeää, että asetuksen lopullinen muoto varmistuu avustuksia käyttäville yrityksille hyvissä ajoin ennen seuraavaa toimintavuotta, jotta ne voivat huomioida sen vaikutukset toiminnassaan. Jos asetusaluonnos viedään eteenpäin nyt esitetyssä muodossaan sisältäen esitetyt rajaukset, se romuttaa yritysten ja yhteisöjärjestöjen järjestäjien messusuunnitelmat jo alkaneelle vuodelle, joihin voi kohdentua myös jo tehtyjä taloudellisia sitoumuksia.

Asetuksen suunniteltu voimassaoloaika on myös pitkä ulottuen aina vuoteen 2030 asti. Useat toimialat ovat voimakkaassa murroksessa, joten uudelleen tarkastelu useammin voisi olla perusteltua. Asetuksessa määritellään myös avustuksen saantiin liittyviä kriteereitä varsin korkealla tarkkuustasolla. Tämän osalta tulisi arvioida voisiko avustuksen myöntämisestä vastaavalle valtionapuviranomaiselle jättää joustavuuden mahdollistamiseksi asiassa suurempaa harkintavaltaa.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Petri Vuorio

johtaja

Kukkonen Paavali

Elinkeinoelämän keskusliitto EK - Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa